

POSTANOWIENIE

25 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marta Romańska

na posiedzeniu niejawnym 25 listopada 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa T. H.

przeciwko J. N.

o ochronę dóbr osobistych,

na skutek skargi kasacyjnej T. H.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z 31 października 2024 r., V ACa 1314/23,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[dr]

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do powyższych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy jej przyjęcia do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Pozwany wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), w zakresie art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 23 k.c. w zw. z art. 448 k.c.

Pozwany powołał się też na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, które przedstawił jako pytania: - „czy wypowiedź porównująca daną osobę do współpracownika Służb Bezpieczeństwa narusza dobra osobiste, tj. dobre imię, prawo do prywatności, wiarygodność, godność, cześć, prawo do wizerunku, w tym w postaci czci wewnętrznej - godności osobistej i poczucia własnej wartości, jak i czci zewnętrznej - utożsamianej z honorem, dobrą sławą i opinią, bez względu na opinię osoby, którą porównano do współpracownika Służb Bezpieczeństwa o osobie, którą niesłusznie posądzono w tej wypowiedzi o współpracę z SB i na kim spoczywa obowiązek wykazania bezprawności działania, a tym samym, czy powód żądający ochrony dóbr osobistych obowiązany jest wykazać powstanie negatywnych skutków dokonanego naruszenia dóbr osobistych, w tym przypadku wykazać, że znieślawiający go komentarz wpłynął negatywnie na jego opinię publiczną?”; - „czy dopuszczalny jest dowód z przesłuchania świadka - historyka, na okoliczność potwierdzenia współpracy M. H. ze Służbami Bezpieczeństwa PRL, w związku z art. 235² § 1 pkt 1 i 3 k.p.c., tj., pomimo że prywatna opinia nie może prowadzić do kwestionowania prawomocnego orzeczenia sądu oraz do ustaleń sprzecznych z tym orzeczeniem?”; - „czy dopuszczalny jest dowód przeciwko prawomocnemu orzeczeniu Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z 17 czerwca 2019 r., III K 154/18, w którym przesądzono, że M. H. nie był tajnym współpracownikiem Służb Bezpieczeństwa PRL, w związku z art. 365 § 1 k.p.c., tj., pomimo że orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej?”.

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako na przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga określenia problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Skarżący powinien to

zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których ono powstało. Zagadnienie powinno być ponadto „istotne” z uwagi na wagę problemu interpretacyjnego, którego dotyczy dla systemu prawa. Skoro jednak skarga kasacyjna jest wnoszona w konkretnej sprawie, to zarówno charakter rozpoznawanego roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie.

O potrzebie wykładni przepisów prawnych jako przesłance przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania można mówić wtedy, gdy z mającego zastosowanie lub mogącego mieć zastosowanie w sprawie przepisu dekodowane są różne normy prawne, a brak jest wypowiedzi w doktrynie i orzecznictwie, które by te różnice usuwały i wyjaśniały przyczyny ich występowania. Ponadto, zagadnienie prawne ani potrzeba wykładni przepisów prawnych nie powstają, gdy Sąd Najwyższy zajmował co do nich stanowisko i wyrażał poglądy we wcześniej wydanych orzeczeniach, a nie zaszły żadne okoliczności uzasadniające ich zmianę.

Problemy sformułowane przez skarżącego nie zostały ujęte abstrakcyjnie, a przeciwnie – mają charakter pytań o to, w jaki sposób – w świetle art. 23 i 24 k.c. – powinien być oceniony kontekst faktyczny, na którego tle zostały zadane. Ten kontekst nie uwzględnia jednak pewnych istotnych ustaleń Sądów *meriti*, a w części prezentuje je odmiennie niż wynika z tych ustaleń.

Powód pomija, że wpis w mediach społecznościowych, w związku z którym sformułował żądania, został zredagowany w czasie kampanii wyborczej na szczeblu lokalnym, a kandydujący w tych wyborach powód, skoro zabiegał o mandat dający mu możliwość wpływania na życie społeczności lokalnej, to musiał liczyć się z tym, że jego sprawy osobiste będą analizowane w debacie towarzyszącej wyborom. Zakres ingerencji w sprawy prywatne i dozwolonej krytyki osoby zabiegającej o funkcję publiczną jest tym szerszy, im istotniejszy jest stopień jej zaangażowania w działalność publiczną. W wyroku z 3 października 2023 r., II CSKP 1083/22, Sąd Najwyższy przypomniał (zob. przytoczone w uzasadnieniu

orzecznictwo) utrwalony pogląd, że krytyczne wypowiedzi ocenne wprowadzić nie podlegają testowi prawdy, jednakże muszą być rzetelne. Dotyczy to zwłaszcza sytuacji, w których oceny zawierają w sobie sugestię co do zniesławiających, a nadających się do ustalenia, faktów. Sądy *meriti* zweryfikowały prawdziwość faktu przytoczonego w pierwszym zdaniu wypowiedzi, w związku z którą powód zgłosił żądanie. Drugie zdanie w tej wypowiedzi jest powszechnie znanym przysłowiem (powiedzeniem), nie zaś opinią stanowczo wygłoszoną przez autora wpisu. Posłużenie się przysłowiem, a zatem neutralną treścią, nie prowadzi do narzuca odbiorcy wypowiedzi punktu widzenia jej autora, lecz pozostawia mu pole do wypracowania sobie własnego stanowiska w odniesieniu do informacji podanej w pierwszym zdaniu. Pozwala co najwyżej domniemywać, że skoro autor wpisu przytacza fakt i przysłowie, to prezentuje pogląd w kwestii, o której się wypowiada zgodny z sugerowanym przez nie wnioskowaniem.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko dotyczące stanu zagrożenia dobra osobistego i kontekstu, w jakim dokonuje się oceny, czy doszło do naruszenia konkretnego dobra osobistego. Zakwalifikowanie określonego zachowania jako naruszającego dobra osobiste nie może odbywać się według miary indywidualnej wrażliwości zainteresowanego, który czuje się dotknięty zachowaniem innej osoby, ale powinno uwzględniać elementy obiektywne, a więc mieć na uwadze odczucia przeciętnego odbiorcy - osoby rozsądnej i racjonalnie oceniającej, nieobciążonej uprzedzeniami, nieskłonnej do wyrażania ekstremalnych sądów (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 1989 r., I CR 143/89, OSP 1990, nr 9, poz. 330; z 11 marca 1997 r., III CKN 33/97, OSNC 1997, nr 6-7, poz. 93; z 4 kwietnia 2001 r., III CKN 323/00; z 23 maja 2002 r., IV CKN 1076/00, OSNC 2003, nr 9, poz. 121; z 18 czerwca 2009 r., II CK 58/09; z 29 września 2010 r., V CSK 19/10, OSNC-ZD 2011, nr B, poz. 37; z 8 marca 2012 r., V CSK 109/11, OSNC 2012, nr 10, poz. 119; z 18 stycznia 2013 r., IV CSK 270/12, OSNC 2013, nr 7-8, poz. 94; z 19 czerwca 2015 r., IV CSK 470/14; z 10 sierpnia 2017 r., I CSK 21/17, z 23 czerwca 2017 r., I CSK 272/16).

W judykaturze przyjmuje się, że powołanie się na okoliczność wyłączającą bezprawność, polegającą na działaniu w ochronie uzasadnionego interesu, bądź w ramach porządku prawnego może być niewystarczającą podstawą

ekskulpującą w wypadku wykazania niezgodności twierdzenia dotyczącego danego faktu z prawdą. W sytuacji, gdy dochodzi do takiej kolizji należy przypisać pierwszeństwo prawdzie materialnej (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2000 r., II CKN 670/08; z 16 stycznia 2013 r., II CSK 208/12).

Pytanie o konkretny środek dowodowy wykorzystany przez Sąd Rejonowy przy czynieniu ustaleń oczywiście nie stanowi zagadnienia prawnego w znaczeniu przytoczonym wyżej, niezależnie już od tego, że kodeks postępowania cywilnego nie przewiduje ograniczeń co do środka dowodowego zdolnego do wykazania pewnych faktów, a Sąd Apelacyjny szczegółowo objaśnił, z jakich przyczyn dopuszczalne było przesłuchanie świadka - historyka, na okoliczność danych wynikających z dokumentacji wytworzonej przez Służbę Bezpieczeństwa.

W świetle art. 11 k.p.c. oczywiste jest, że wiążący dla sądu w sprawie cywilnej jest wyłącznie prawomocny wyrok skazujący co do popełnienia przestępstwa sądu działającego na podstawie procedury karnej (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 13 września 2017 r., IV CSK 621/16). Art. 365 § 1 k.p.c., w świetle którego powód chciałby oceniać prawomocne orzeczenie Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z 17 czerwca 2019 r., III K 154/18, ma zastosowanie do orzeczenia wydanego na podstawie przepisów o postępowaniu cywilnym, a niezależnie od tego – wykładany jest wąsko. W orzecznictwie w zasadzie zgodnie przyjmuje się, że powagę rzeczy osądzonej ma tylko rozstrzygnięcie o żądaniu pozwu zawarte w sentencji orzeczenia (zob. np. uchwały Sądu Najwyższego z 12 marca 2003 r., III CZP 97/02, OSNC 2003, nr 12, poz. 160 i z 8 listopada 2019 r., III CZP 27/19, OSNC 2020, nr 6, poz. 48; wyrok Sądu Najwyższego z 16 czerwca 2023 r., II CSKP 461/22, OSNC 2023, nr 12, poz. 121). Sąd Apelacyjny wyjaśnił, jaka jest relacja między sentencją orzeczenia w sprawie III K 154/18, a faktami, które w związku z treścią ocenianego wpisu w mediach społecznościowych podlegały ustaleniu na podstawie innych środków dowodowych niż sentencja orzeczenia.

Powód wniósł również o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z powołaniem się na jej oczywistą zasadność (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) z uwagi na naruszenie: art. 24 § 1 k.c., art. 235² § 1 pkt 1 i 3 k.p.c., art. 365 §

1 k.p.c., w związku z wykładnią których sformułował także zagadnienia prawne, o których mowa była wyżej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego i przeprowadzania wywodu zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczególności czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. Szczególna podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga przy tym samodzielnego, czyli odrębnego od podstaw kasacyjnych wskazania i wykazania naruszenia konkretnego przepisu prawa (procesowego lub materialnego), które jest oczywiste i bez wątpliwości prowadzi do stwierdzenia, że objęty skargą wyrok jest wadliwy i dlatego skarga powinna zostać przyjęta do rozpoznania.

Uzasadnienie wniosku skarżącego takich wymagań nie spełnia, zaś samo założenie, że równocześnie w związku z wykładnią przepisu powstaje wymagające rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy zagadnienie prawne oraz że przepis ten został w oczywisty sposób naruszony przez sąd orzekający w sprawie, jest dotknięte logiczną sprzecznością. Większość zarzutów skarżącego nie uwzględnia dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych lub stanowi wprost polemikę z nimi, chociaż ustawodawca wyłączył możliwość oparcia skargi na zarzutach dotyczących błędów w ustaleniach faktycznych lub ocenie dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.) i przyjął, że Sąd Najwyższy dokonanyymi ustaleniami byłby związany przy rozpoznawaniu sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Sądy *meriti* dokonały oceny wypowiedzi pozwanego z uwzględnieniem kryterium obiektywnego wzorca przeciętnego, rozsądnie oceniającego odbiorcy, uznając przy tym, że porównanie syna do ojca w przypadku, w którym obydwójce uważają się za osoby dobre i uczciwe, nie godzi w dobra osobiste powoda i nie uderza w jego obraz jako człowieka uczciwego i rzetelnego. W związku z tym sądy obu instancji uznały, że pozwany nie przekroczył granic dozwolonej krytyki, powołując się na rzetelne

informacje. Pozwany w sposób wystarczający udowodnił brak bezprawności swojego działania. Zatem zastosowanie prawa materialnego do ustalonego stanu faktycznego przez sądy obu instancji nie było oczywiście wadliwe.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 i § 2 k.p.c., orzeczono jak w postanowieniu.

[dr]

[r.g.]